

tunnuste päritavust ning koosmõju teiste tunnustega ja majanduslikkust.

Arutleti veel teemal, kas koondindeksisse kuuluksid ka viljakustunnused. Ülekaalu saavutas arvamus, et viljakusel peaks olema eraldi indeks. See valdkond on veel eesti sigade andmetel põhjalikult uurimata. Rohkem sooviti tähelepanu pöörata lihassilmale ja küljeliha kvaliteedile, et saada ühtlikumaks seljapeki paksus. Aretusväärtuse indeksis on enam-vähem võrdselt tähelepanu pööratud kõigile kolmele tunnusele (ööpäevane massi-iive 40%, peki paksus 30% ja lihassilma läbimõõt 30%).

Oktoobris toimunud ETSAÜ nõukogu koosolekul kinnitati eesti suurt valget tõugu ja eesti maatõugu sigade jõudlustunnuste geneetilise hindamise uus meetodika, millele on saadud ka VTA kinnitus. Uus valgete tõugude aretusväärtuste hindamise mudel võetakse kasutusele 2006. aasta jaanuaris.

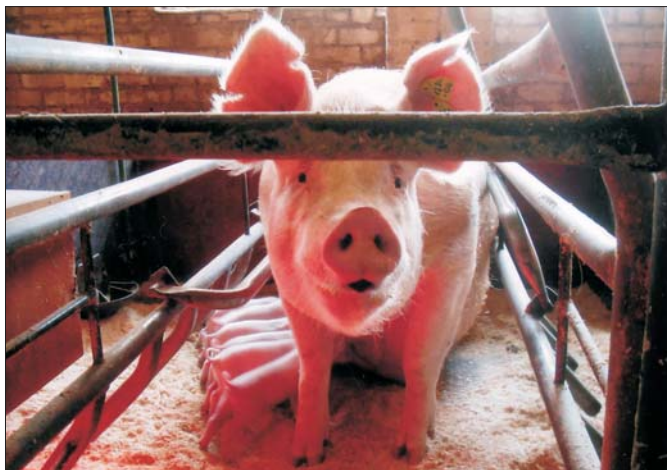


Foto 2. Emiste viljakust hinnatakse eraldi

(M. Kruus)

## Emiste viljakus tootmisfarmis

pm-mag Varpo Vare, emeriitprof Olev Saveli  
EMÜ VL

Tegemist on tootmisfarmiga, kus seakasvatusega hakati tegelema 2002. aastal. Alustada tuli väikese arvu emistega, kellel olid Jõudluskontrolli Keskuse andmebaasis õiged põlvnemisandmed. Põhikarja emised on enamasti suurt valget tõugu (Y) ja nende ristandid eesti maatõugu kuldiga (LxY).

Et selle aasta kevadest on farmis kasutusel Jõudluskontrolli Keskuse POSSU programm, on farmeril igal ajal võimalik saada hea ülevaade oma karja produktiivnäitajatest. Siinkohal tahaks tänada Jõudluskontrolli Keskuse abivalmis töötajaid, kes selle programmi käivitamisel ja töökorda saamisel on palju vaeva näinud.

Uurimise all on põhikarja emiste viljakus 2003.–2005. a jõudluskontrolli järgi kogu karja ulatuses (tabel 1). 2005. aasta andmed on võetud jooksva aasta 1. novembri seisuga POSSU programmist. Veel on uuritud emiste viljakust

eraldi noorte ja vanemate emiste lõikes (tabel 2) ning ka tõugude viisi (tabel 3).

Põhikarja emiste arv on kasvanud 212-lt 250-ni. Elusalt sündinud põrsaste arv pesakonnas (pesak) viimase kolme aasta jooksul on jäänud praktiliselt samaks, aga emise (emis/a) kohta on 2005. aasta 21,3 põrsast seni parim. Võõrutatud põrsaste arv pesakonnas on 2005. aastal 0,6 põrsa võrra suurem kui 2004. aastal. Suurem kasv on võõrutuses – emise kohta 2,4 põrsast rohkem kui 2003. aastal. Seda mõjutab imikpõrsaste kao (kadu %) vähenemine 19,4%-lt 17,4%-le. See saavutati sööda kvaliteedi paranemise ja stabiilsusega. Kui suudetaks ka poegimisigala mikrokliimat parandada, oleks põrsaste kadu veelgi väiksem.

Eraldi on välja toodud viljakus noorte ja vanemate emiste lõikes (tabel 2), kus on näha vanemate emiste paremus kõikides näitajates, välja arvatud põrsaste kaos. Noortel emistel on see 14,9% ja vanadel emistel 18,3%. Andmetest tulenevalt on noored emised suutnud imetamisperioodil säilitada samades tingimustes rohkem pör-

Tabel 1. Tootmisfarmi emiste viljakus jõudluskontrolli andmeil

Aasta	Emiseid	Pesakondi	Elusalt sündinud põrsaid			Võõrutatud põrsaid			Kadu, %
			kokku	pesakonnas	emis/a	kokku	pesakonnas	emis/a	
2003	130	266	2613	10,1	20,1	2105	7,9	16,2	19,4
2004	212	432	4222	9,9	19,8	3289	7,6	15,2	22,1
2005	250	535	5310	9,9	21,3	4385	8,2	17,6	17,4

Tabel 2. Noor- ja vanemate emiste viljakuse võrdlus 2005. a andmeil

Vanusrühm	Emiseid	Pesakondi	Elusalt sündinud põrsaid			Võõrutatud põrsaid			Kadu,%
			kokku	pesakonnas	emis/a	kokku	pesakonnas	emis/a	
Noored	66,6	140	1325	9,5	19,9	1128	8,1	16,9	14,9
Vanemad	183,1	395	3985	10,1	21,8	3257	8,2	17,8	18,3

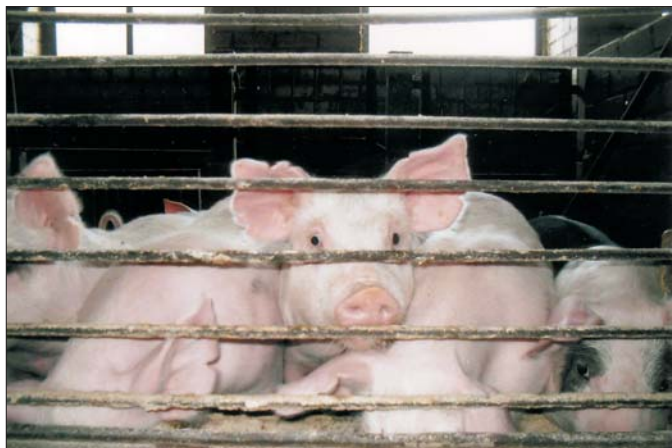


Foto 1. Vabad emised

(M. Kruus)



Foto 2. Võõrdepõrsad

(M. Kruus)

said kui vanad emised. Kuigi noortel emistel on elusalt sündinud põrsaste arv väiksem kui vanadel emistel, on esmaspoegijad üldjuhul hästi piimakad ning suudavad normaalsetes söötmis- ja pidamistingimustes säilitada enam põrsaid.

Eraldi analüüsisiti tootmisfarmi põhikarja emiste kahe põhitõu viljakust 2003., 2004. ja 2005. aastal (tabel 3). On näha, et 2005. a on emiste viljakus märgatavalt parem. Suure valge tõu (Y) emiste arv on kasvanud ainult 9 võrra, kuid pesakondi on saadud võrreldes 2004. aastaga 28 võrra rohkem. Elusalt sündinud põrsaste arv pesakonnas on jäänud samaks, kuid emise kohta aastas on saadud 1,2 põrsast enam. Ka võõrutatud on pesakonna kohta 0,4 põrsast ja emise kohta aastas 1,6 põrsast enam.

Ristandemiste (LxY) arv võrreldes 2004. aastaga on kasvanud 32 emise võrra ja pesakondi on saadud 81 võrra rohkem. Elusalt sündinud põrsaste arv pesakonnas on jäänud samaks, kuid emise kohta saadi aastas 1,6 põrsast enam kui 2004. a. Võõrutatud põrsaid pesakonna kohta saadi 0,7 ning aastas emise kohta juba 2,5 põrsast enam.

Sööt ja eelnevate aastatega võrreldes väiksem põrsaste kadu on emiste viljakuse näitajaid 2005. aastal tugevalt parandanud.

Ristandemiste viljakus on mõnevõrra suurem, sest elusalt sündis pesakonnas 0,6 kuni 0,7 põrsast enam kui puhtatõulistel emistel. Kahjuks on suurem imikpõrsaste kadu vähendanud erinevuse võõrutatud põrsaste arvus 2005. a 0,1-ni.

Tabel 3. Tootmisfarmi emiste viljakus tõugude viisi 2003.–2005. a

Tõug	Aasta	Emiseid	Pesakondi	Elusalt sündinud põrsaid			Võõrutatud põrsaid			Kadu, %
				kokku	pesakonnas	emis/a	kokku	pesakonnas	emis/a	
Y	2003	66,4	130	1251	9,6	18,8	1015	7,8	15,3	18,9
Y	2004	78,8	164	1566	9,5	19,9	1267	7,7	16,1	19,1
Y	<b>2005</b>	87,9	192	1852	9,6	21,1	1557	8,1	17,7	16,0
LxY	2003	31,5	66	676	10,2	21,5	549	8,3	17,4	18,8
LxY	2004	98,1	194	1977	10,2	20,2	1498	7,7	15,3	24,2
LxY	<b>2005</b>	130,4	275	2843	10,3	21,8	2318	8,4	17,8	18,5

Tabel 4. Testemiste andmed 2005. a võrreldes eelnevate aastatega

Aasta	Tõug	Emiste arv	Vanus	Kehamass, kg	Piglog 105 näidud			Tailiha, %	Massi-ive, g
					x1	x2	x3		
2005	LxY	48	184	107	11,0	54,0	11,0	62,3	560,8
2005	YxY	69	193	105	11,0	54,0	12,0	62,0	526,7
2005	Muu	4	199	101	9,0	59,0	10,0	64,6	511,8
<b>2005</b>	<b>Keskm</b>	121	192	104,3	10,3	55,7	11,0	63,0	539,7
<b>2004</b>	<b>Keskm</b>	180	187,6	109,5	11,9	53,5	12,3	61,8	550,1
<b>2003</b>	<b>Keskm</b>	164	207,1	108,9	13,3	54,3	13,8	60,7	501,6
<b>2002</b>	<b>Keskm</b>	100	217,3	113,7	16,2	54,2	17,0	58,1	477,1

Aretustöö hindamiseks uuriti ka 2002.–2005. aastal põhikarja täienduseks valitavate nooremiste testimise tulemusi farmis (tabel 4).

Emiseid testiti 2005. a keskmiselt 4 päeva võrra vanemana kui 2004. a ja kehamass on vähenenud 5 kg võrra, seda on näha ka keskmisest massi-iibest, mis on 10,4 g väiksem kui eelneval, 2004. aastal. Küljepekk on õhnenud ( $x_1 - 1,6$  mm ja  $x_3 - 1,3$  mm võrra) ja suurenenud on ka selja pikima lihase läbimõõt ( $x_2$ ) ning tailihasisaldus. 2005. aastal olid ristandemised (LxY) suurest valgust

(Y) tõust paremad vaid massi-iibe poolest. Muud testimise näitajad on praktiliselt samad.

Muu tõu alla kuuluvad 3 ja 4 tõu ristandemised (LxYx PxH), kelle massi-iive oli väiksem, kuid lihakeha andmed paremad, aga emiste arv on liiga väike.

Testi tulemused näitasid, et tootmisfarmi aretustöö on andnud järjest paremaid tulemusi. Kui farm suudaks vähendada ka põrsaste kadu imetamisperioodil, oleksid emiste viljakuse näitajad veelgi paremad. Plaanis on renoveerida tootmisfarmi poegimissigala kaasaegsemaks, et saavutada stabiilne mikrokliima.

## L I N N U D

### Oma eriala entusiastid

Viive Tikk

*Eesti Linnukasvatavate Seltsi teadur*

8.–10. septembrini kohtusid Pühajärve puhkekeskuses Baltimaade ja Soome linnukasvatusteadlased ning teadushuvilised linnukasvatavad. Toimus järjekordne, juba traditsiooniks kujunenud, Baltimaade ja Soome linnukasvatavate 13. kongress, mille seekord organiseerisid Ülemaailmse Linnukasvatavate Teadusliku Assotsiatsiooni Eesti osakond ja Eesti Linnukasvatavate Selts filosoofiadoktor Matti Piirsalu eestvedamisel. Kokkutulnuid oli 75 (29 Eestist, 19 Leedust, 15 Lätist, 6 Soomest, külalistena 2 Saksamaalt ja 1 Iirimaa). Enamik osalejaid olid ammused tuttavad, sest ega linnukasvatusega tegelejate ring tänapäeval eriti ei suurene, pigem kipub see vähenema. Nii oli näiteks ühe osavõtjani kahanenud Talleggi kunagine kahekümneliikmeline delegatsioon. Välisfirmade kätte läinud ettevõtetes maksab ainult raha, mitte aga vabariigi linnukasvatavate omavahelised kontaktid või kokkusaamistel saadavad uued teadmised.

Osavõtjatele oli meeldivaks üllatuseks, et kongressi saabus avama Eesti põllumajandusminister Ester Tuiksoo. Tervitustele järgnenud ülevaadetest Baltimaade ja Euroopa linnukasvatuse olukorra kohta võib lugeda kõige põhjalikumaks prof D. Flocki ettekannet Ülemaailmse Linnukasvatavate Teadusliku Assotsiatsiooni Euroopa Föderatsiooni tegevuse kohta. Föderatsiooni kuulub 26 riiki, võimalus ühineda on veel 10 riigil (Valgevene, Gruusia, Iirimaa, Malta, Moldaavia, Portugal, Rumeenia, Sloveenia, Ukraina ja Jugoslaavia). Seejuures tekib küsimus: kus on Euroopa piirid (liikmesriik on Iisrael, liituma oodatakse Gruusiat)?

Töögrupe on kokku 13: ökonomika ja turundus, söötmine, aretus ja geneetika, munade kvaliteet, linnuliha kvaliteet, paljunemine, hügieen ja patoloogia, veelinnud, lindude heaolu, kalkunid, haridus ja informatsioon, füsioloogia ning raitlinnulised (jaanalinnud, emud, nandud). Pisut hämmastav on lindude pidamise töögrupi puudumine, kuid neid probleeme lahatakse ilmselt lindude heaolu töögrupis. Kõik töögrupid korraldavad ülemaailmseid sümposioone, konverentse ja kongresse. Assotsiatsiooni kongress toimub aastal 2008 Austraalias. 2005. a toimuvad töögruppide kokkusaamised Hiinas, Horvaatias, Ungaris, Hollandis, Poolas ja Türgis. Assotsiatsioon annab 4 korda aastas välja Maailma Linnukasvatuse Teaduslikku Ajakirja (*World's Poultry Science Journal*), mis saadetakse tasuta igale isikliikmele.

Iseloomustades linnukasvatusteaduse uurimissuundi leidis D. Flock, et lindude heaolu selgitamisel on jõutud detailküsimumsteni. Näiteks on juba uuritud isegi eri värvusega pesade meeldivust kanaladele. Lisaks rõhutas D. Flock ühtse teaduskeele tähtsust ja soovitas järgmistele nõupidamistele kutsuda välislooleid kindlatel teemadel.

Filosoofiadoktor M. Piirsalu iseloomustas Eesti linnukasvatuse olukorda, tuues võrdluseks näiteid ka Eesti linnukasvatuse kõrgajast 1989. a. Siis oli Eestis ligikaudu 7 miljonit lindu, toodeti 600 miljonit muna ja 25 000 tonni linnuliha. 2004. a toodeti Eestis mune 231 miljonit, linnukasvatustevõtetes neist 194 miljonit. Viimase 3 aastaga vähenes munade kogutoodang 20 miljoni võrra. Kahjuks on 1992. a alates pidevalt vähenenud ka munade tarbimine. Kui 1992. a tarbiti ühe elaniku poolt 294 muna, siis 2000. a oli selleks arvuks 183 ja 2004. a 171. Positiivseks tuleb



Foto 1. Esineb prof. D. Flock, WPSA Euroopa föderatsiooni president (H. Tikk)